

Тичина Д. М. - провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Ефективна боротьба з корупцією передбачає розроблення відповідної наукової концепції запобігання цьому протиправному явищу. Однією з ключових засад такої концепції має бути усвідомлення корупції як соціально обумовленого феномену. З огляду на це, необхідно визначити стратегію й тактику боротьби з нею, поставити відповідні цілі, визначити засоби їх досягнення, рівень матеріального, фінансового, організаційного та правового забезпечення.

Запобігання корупційній злочинності є комплексним і науково обґрунтованим процесом впливу держави та інших спеціально уповноважених суб'єктів на формування негативних факторів корупційної злочинності та поширення корупції в суспільстві. Одним із ключових напрямів діяльності в означеній сфері є запобігання виступає запобігання корупційній злочинності, попереджувальний зміст якого передбачає усунення та нейтралізацію причин і умов корупційної злочинності, а також інших криміногенних чинників, що впливають на становлення особистості злочинів. Теоретико-методологічне забезпечення протидії корупційній є надзвичайно важливою передумовою запобігання цьому соціально-правовому явищу [1, с. 129].

Міжнародний досвід засвідчує, що жодна із соціально- економічних систем не має цілковитого імунітету від корупції - змінюються лише її обсяги та прояви. Отже, корупційні злочини неможливо однозначно ліквідувати в конкретній державі чи на якомусь етапі історичного розвитку. Максимум, чого можна досягти, - це зменшення їх рівня та локалізація сфери поширення, зниження небезпечності наслідків їх впливу на різноманітні соціальні процеси. У західних країнах цей процес іменують контролем над корупцією [2, с. 72].

Стратегічним напрямом боротьби з корупцією є запобігання їй. Комплексні запобіжні заходи спроможні зменшити обсяг корупційних проявів та їх негативний вплив на суспільство. Зокрема, можна зазначити такі головні антикорупційні заходи в Україні:

1) визначення стратегії соціально-економічного розвитку та здійснення адміністративної реформи. Розбудова правової держави та громадянського суспільства є підґрунтям запобігання корупційній злочинності. Поверхові зміни в системі державного управління, навіть за умови їх зовнішньої привабливості, не здатні поліпшити ситуацію в означеній сфері;

2) становлення ідеології державної служби, тобто її моральних принципів і цінностей. Адже комуністичні постулати відійшли в минуле, а ідеалів української державності донині не розроблено та не впроваджено у практичну діяльність. Пануюча серед чиновництва атмосфера невизначеності й невпевненості у майбутньому дні - один із важливих чинників корупційної злочинності;

3) забезпечення прозорості державної влади, що гарантує довіру людей до державних структур, створює несприятливі умови для вчинення корупційних злочинів, реалізовує конституційні права громадян на достовірну інформацію у цій сфері;

4) удосконалення антикорупційного законодавства. Попри наявність певних законодавчих актів, що загалом надають правоохоронним органам можливість реагувати на різні корупційні прояви, нормативно-правова база потребує подальшого вдосконалення. Це стосується як регулювання порядку державної служби, так і юридичної відповідальності за корупційні правопорушення;

5) реальний вияв політичної волі як засобу запобігання, що є найбільш дієвим у державі з недостатньо розвинутими демократичними інститутами. За відсутності такої волі найдосконаліше законодавство має декларативний характер, а діяльність правоохоронних органів лише імітує боротьбу з корупційною злочинністю.

Ще один, імовірно найефективніший, засіб - **зробити корупцію ризикованою та не вигідною**. До тих пір, поки державному службовцю буде вигідно брати хабарі й зловживати владою, а ризик понести покарання буде мінімальним, жодні репресивні заходи не дадуть позитивного результату.

Збільшення соціальної ціни державної служби (престиж, матеріальне забезпечення) і ризик корупційних злочинів - ключова засада антикорупційної політики.

Таким чином, запобігання вчиненню посадових злочинів становить узгоджену систему заходів політичного, економічного, соціального, організаційно-правового характеру, що спрямоване на випередження появи передумов таких злочинів, їх послаблення, нейтралізацію та усунення. Здійснення цих заходів повинно сприяти реалізації антикриміногенного потенціалу суспільства, його окремих інститутів. Головні з них повинні бути передбачені в **Концепції боротьби з корупцією**. Лише таким шляхом має бути закладено підґрунтя успішної роботи зі зменшення посадових злочинів до мінімального рівня.

Попри всю важливість заходів запобігання через об'єктивні та суб'єктивні обставини вони не завжди досягають своєї мети. Тому особливо актуальною залишається проблема оптимізації шляхів

виявлення та розслідування конкретних фактів злочинів у сфері службової діяльності і притягнення винних службових осіб до передбаченої законом відповідальності [3, с. 128].

З метою вдосконалення діяльності правоохоронних органів, що здійснюють виявлення злочинів у сфері службової діяльності, необхідно:

переорієнтувати їх з виявлення незначних фактів корупції на виявлення найбільш небезпечних злочинів, а також проявів у найважливіших сферах життя держави та у сферах, де ця злочинність набула значного поширення;

розробити й упровадити в діяльність правоохоронних органів методи виявлення та збору інформації про факти корупції на різних рівнях державного управління, зокрема на найвищих, у сферах розпорядження державними коштами, приватизації, охорони здоров'я, освіти;

- розв'язати колізію, що існує в чинному законодавстві, щодо порядку надання інформації правоохоронним органам відносно коштів і майна окремих юридичних та фізичних осіб;

уніфікувати й конкретизувати в єдиному законодавчому акті умови та порядок надання зазначеної інформації правоохоронним органам.

Сучасний стан розслідування кримінальних правопорушень та адміністративного провадження у справах про адміністративні правопорушення засвідчує, що через низьку якість наданих судам матеріалів кінцеві рішення в цих справах не завжди приймають своєчасно. Тому ефективність заходів запобігання корупційній злочинності не може бути забезпечено з огляду на разові й короткочасні акції будь-якого ступеня активності на різних рівнях. Це потребує тривалих соціально-економічних, політичних і правових перетворень. Ця діяльність повинна базуватися на поєднанні запобіжних та репресивних заходів. Причому пріоритетна роль має належати запобіжним заходам на загальносоціальному та спеціально-кримінологічному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевченко О. В. Основні принципи протидії корупції / О. В. Шевченко // Вісник Вищої ради юстиції. - 2011. - № 1 (5). - С. 129-133.
2. Ільєнок Т. В. Боротьба з корупцією: міжнародний досвід / Т. В. Ільєнок // Юридична наука. - 2013. - № 2. - С. 71-77.
3. Гаращук В. М. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні : монографія / В. М. Гаращук, А. О. Мухатаєв. - Харків : Право, 2010. - 144 с.